

Kees' vader moest werken in Duitsland

'De dwangarbeiders zijn een vergeten groep'

Kees van den Berg (69) publiceerde de dagboekjes die zijn vader Kees senior als dwangarbeider in nazi-Duitsland bijhield. Het boek 'De Krieg van Kees' geeft een goed beeld van een leven vol ontberingen in en buiten de Duitse werkkampen. "Het is het verhaal dat mijn vader ons nooit kon vertellen."

Als jongen had Kees van den Berg de doos op zolder vaak nieuwsgierig bekeken. Daarin zaten de dagboekjes van zijn vader. "Ik was een leergierig manneke en geïnteresseerd in geschiedenis. Van mijn vader wist ik dat hij in de oorlog tweeënhalve jaar als dwangarbeider in Duitsland had gewerkt. Maar hij vertelde daarover nooit inhoudelijk. Het waren slechts flarden." Kees woont in zijn ouderlijk huis in de wijk Princenhage in Breda en ziet nog zo de verjaardagen in de ruime woonkamer voor zich. Op zulke momenten sprak zijn vader weleens over de oorlog en dan spitste Kees zijn oren. "Meestal ging het over bijzaken; de ontluizing of de kakkerlakken die er rondliepen. Van later herinner ik me dat mijn vader, die architect was, in zijn tekenkamer een grote kaart van Duitsland had hangen. Met speldenknopjes gaf hij de plekken aan waar hij was geweest. Voor ons was nooit duidelijk wat hij daar had beleefd."

'Het trauma was te groot'

Begin jaren negentig hielp Kees zijn vader wel om Servaas Stoop, een vriend

uit de oorlog, op te sporen. Die bleek begraven te zijn op een Nederlands ereveld in Osnabrück. "Pa, ik breng je", zei ik meteen. Drieënhalve uur zaten we naast elkaar in de auto, maar hij vertelde niets, niet over de oorlog, niet over Servaas. Uit respect bleef ik op afstand toen hij bij de gedenkplek iets in het gastenboek schreef. Achteraf denk ik: wat schreef je op? En waarom zei je niets? Hij kon het niet; het trauma was te groot."

Een half miljoen mannen

Als zijn vader in 2011 overlijdt, zet Kees meteen zijn zinnen op de dagboekjes. 955 handgeschreven verslagen die zeer nauwgezet weergeven wat hij heeft meegemaakt. Kees sr. is één van de ruim 500.000 Nederlanders die tijdens de Tweede Wereldoorlog gedwongen tewerkgesteld werden in Duitsland, de zogeheten Arbeitseinsatz. Meer dan 30.000 van deze

Kees bij het graf van vaders oorlogsvriend Servaas Stoop.

'Hoe meer ik las, hoe meer ik dacht: dit moet bewaard blijven'

Kees senior

Kees van den Berg schrijft in totaal dertien dagboekjes

dwangarbeiders kwamen om door honger, ziekte, mishandeling en oorlogsgeweld. Kees, destijds timmerman, verbleef in werkkampen in Wahn, Duisburg, Neurenberg, Westeregeln, Rostock en Braunschweig.

'Ik beleefde alles mee'

"Pas na mijn pensioen in 2018 kwam ik eraan toe zijn dagboeken grondig te lezen en uit te typen. Het was alsof ik als kleine jongen op zijn nek zat en alles mee beleefde. Hij vertelt over zijn dagelijks leven in het kamp, wat hij te eten kreeg, hoe hij gaandeweg steeds meer vermagerde, hoe hij naar de schuilkelders vluchtte, dat hij 500 meter onder de grond in een zoutmijn werkte, hoe hij houvast vond in zijn geloof. Er staan schokkende gebeurtenissen in. Servaas Stoop, de vriend die begraven ligt in Osnabrück, werd geëlektrocuteerd in de zoutmijn in Westeregeln. Mijn vader beschrijft hoe ze afscheid van hem namen. Van nabij zag hij ook dat Jodenmeisjes geschopt en geslagen werden. Mijn vader maakt zich daar kwaad over: 'Als ik die lui in mijn handen kreeg in de gewone tijd' Hoe langer Kees met de dagboeken bezig is, hoe meer hij tot de conclusie komt dat ze bewaard moeten blijven, niet alleen voor zijn eigen familie, maar ook voor anderen. "Ik besloot ze uit te geven in boekvorm, zodat mensen de oorlog kunnen zien door de ogen van een dwangarbeider." Het resulteert in het 470 pagina's dikke boek 'De Krieg van Kees' en een indrukwekkende reis door Duitsland, waarbij Kees jr. samen met zijn vrouw en dochter alle plekken bezoekt waar zijn vader is geweest.

Onterechte verwijten

Het boek maakt veel los, merkt hij. En dat is precies zijn bedoeling. "Er is veel bekend over de helden-

daden van het verzet en de Jodenvervolging, maar dat geldt niet voor de dwangarbeiders in Duitsland. Het is een vergeten, doodgezwegen groep van 500.000 mannen. Wat meespeelt is dat hen na de oorlog ten onrechte werd verweten dat ze voor de Duitsers hadden gewerkt en er niet voor kozen onder te duiken. Mijn vader is gedwongen gaan werken omdat er anders represailles voor zijn familie op zouden volgen."

'Maak het bespreekbaar'

"De belangstelling voor het onderwerp is alleen in Breda al heel groot. Er zijn zeker veertig mensen bij ons aan de deur geweest om het boek te kopen. Sommige familieleden herkenden de naam van hun vader of opa. Hierdoor kregen we foto's in handen die het verhaal compleet maakten." Zijn boek geeft de dwangarbeiders de aandacht die ze na de oorlog niet kregen. "Ik hecht veel waarde aan herdenken. In de 43 jaar dat ik in het onderwijs werkte, heb ik er vaak aandacht aan besteed. Daardoor weet ik dat een persoonlijk verhaal kan helpen om een lang verzwegen onderwerp bespreekbaar te maken. Ik hoop dat ook mijn boek dat doet." ■

Het boek, uitgegeven bij Boekscout, is rechtstreeks te bestellen via dekriegvankees@gmail.com. In Breda en Princenhage ligt het ook in de boekhandels.

REAGEREN OP DIT ARTIKEL?

redactie@maxmagazine.nl of Postbus 277 - 1200 AG Hilversum